

Eesti Puuetega Inimeste Koda
epikoda@epikoda.ee

Teie 10.04.2026 nr 32/
Meie 15.05.2026 nr 4.2-3/990-2

Vastus tugisikuteenuse pöördumisele

Tänan põhjalike ettepanekute eest tugisikuteenuse süsteemsete kitsaskohtade lahendamiseks. Samuti tänan Eesti Puuetega Inimeste Koda läbi aastate erivajadusega laste ning nende perede teenuste kättesaadavuse kriitilisusele tähelepanu juhtimise eest. Oleme teadlikud, et erinevate toetavate teenuste, sealhulgas tugisikuteenuse, kättesaadavuse, kvaliteedi ja järjepidevusega seotud probleemid võivad mõjutada erivajadusega lapsi ja nende peresid ning suurendada perede hoolduskoormust. Mõistame teenuse kättesaadavuse ja kvaliteediga seotud olukorra kriitilisust ning tugisiku, kui professiooni ebakindlust. Kohtusime Teiega 28.jaanuaril ning leppisime kokku, et Sotsiaalministeerium liigub konkreetsete parendusteemadega edasi. Töös on järgnevad tegevused:

1) Võimaldada teise astme sugulastel tugisikuteenust osutada ning muuta vastavalt sotsiaalhoolekande seadust.

Oleme lubanud suhelda Justiits- ja Digiministeeriumiga, et hinnata muudatuse kooskõla perekonnaseadusega. Samuti oleme kavandanud arutada võimalikku muudatust ELVL-ga.

2) Töölepingu kasutamine juhtudel, kus töö tegelik sisu vastab töösuhtele.

Jätkame koostööd Tööinspeksiooniga, kuidas ebakorrektselt sõlmitud lepingute üle kontrolli teostada ning teadlikkust tõsta. Samuti käsitleme teemat koos kohalike omavalitsustega ning jätkame tugisikuteenuse ja tugisikutega sõlmivate lepingute osas teavitustöö tegemise võimaluste leidmisega.

3) Tugisikule haridusnõuete kehtestamine.

EPIKoda kaasatakse Sotsiaalministeeriumi poolt läbiviidavasse sotsiaalvaldkonna ametite ja kvalifikatsioonipõhimõtete ajakohastamise protsessi teenusesaajate sidusrühma esindajana perioodil mai 2026 kuni oktoober 2027. Tegevused viiakse ellu Šveitsi-Eesti koostööprogrammi programmikomponendi „Sotsiaalvaldkonna spetsialistide tasemeõppe ja kvalifikatsiooni kaasajastamine ning koolitus- ja tugisüsteemi arendamine“ raames. Protsessi käigus analüüsitakse ja vaadatakse üle ligikaudu 16 sotsiaalvaldkonna ameti, sealhulgas tugisiku ameti kvalifikatsiooninõuded, ning töötatakse välja ettepanekud nende ajakohastamiseks, arvestades valdkonna arenguvajadusi, teenuste kvaliteeti ja tööturu ootusi. Koostatud ettepanekud võivad kujuneda aluseks tulevaste kvalifikatsiooninõuete kujundamisel ning võimalike õigusloome muudatuste ettevalmistamisel sotsiaalvaldkonnas. Kvalifikatsioonipõhimõtete ajakohastamist veavad hankepartneritena eest Haap Consulting, TLÜ ja Strateon ja nemad võtavad ühendust, kui kaasamise aeg käes on.

4) Omaosaluse küsimused tugisiku teenusel

Sotsiaalkindlustusamet on koostanud kohaliku omavalitsuse sotsiaalteenuse korraldamise üldjuhendi:

https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/documents/2023-01/%C3%9Cldjuhend_31.01.pdf

Juhend ei ole kohalikele omavalitsustele kohustuslik, vaid soovituslik abimaterjal. Juhendis käsitletakse muuhulgas ka sotsiaalteenuse eest tasu võtmist.

Kuna kohalikel omavalitsustel on oma ülesannete täitmisel autonoomia, ei saa Sotsiaalkindlustusamet üksikasjalikult ette kirjutada, kuidas ja millises suuruses võib omavalitsus sotsiaalteenuse eest tasu võtta. Küll aga peab tasu võtmise kord olema selgelt kirjeldatud kohaliku omavalitsuse määruses, millega reguleeritakse sotsiaalteenuste korraldamise ja sotsiaaltoetuste maksmise korda. Sotsiaalkindlustusamet seirab kohalike omavalitsuste vastavaid õigusakte regulaarselt ning vajaduse korral pööratakse sellele tähelepanu ka järelevalvemenetluses.

Hetkel ei ole Sotsiaalministeeriumil töös sotsiaalteenuste eest tasu võtmise õigusliku raamistiku muutmist.

5) Lapsehoiuteenus ja tugisikuteenus

Alates 1. septembrist 2025 kehtima hakanud lapsehoiuteenuse eristamine haridus- ja sotsiaalteenuseks loob võimaluse senisest selgemalt määratleda teenuste eesmärgid, sihtrühmad ja rollijaotus. Suure hooldus ja abivajadusega laste hoiu teenuse kujundamine sotsiaalteenusena on seotud ka EPIKoja tõstatatud küsimustega, kus pered vajavad lisaks juhendamisele ja toimetuleku toetamisele ka paindlikke hoiu lahendusi.

2026. aastal on Sotsiaalkindlustusameti eestvedamisel planeeritud suure hooldus- ja abivajadusega laste hoiu teenuse teenusedisaini protsess, mille eesmärk on koostöös perede, teenuseosutajate ja kohalike omavalitsustega:

- täpsustada, milliste laste ja perede vajadusi teenus katab;
- analüüsida, millistele vajadustele praktikas tuginetakse valikute tegemisel ning teenuse vajaduse määramisel;
- vähendada olukordi, kus teenuseid kasutatakse üksteise asemel üksnes seetõttu, et sobiv teenus ei ole kättesaadav;
- kujundada teenused selliselt, et need oleksid perede jaoks loogiliselt põimuvad ega oleks omavahel konkureerivad.

Jagame EPIKoja seisukohta, et teenuste formaalne eristamine ei tohi praktikas takistada lapsele vajaliku abi saamist. Teenusedisaini protsessi käigus vaadatakse muu hulgas ka seda, kas ja kuidas on kohalikel omavalitsustel täna selged ja piisavad alused teenuse vajaduse hindamiseks ning millistele praktikatele otsuste tegemisel tegelikkuses tuginetakse. Teenuste sisuline täpsustamine ning juhendite, suuniste või muude kokkuleppeliste standardite väljatöötamise võimaluse kaalumise loob eeldused selgemaks rollijaotuseks teenuste vahel ning aitab vähendada vastutuse hajumist haridus- ja sotsiaalvaldkonna vahel.

Suure hooldus- ja abivajadusega laste hoiu teenuse teenusedisaini protsess toetab EPIKoja eesmärki vähendada olukordi, kus abivajadusega lapsed ja nende pered jäävad teenuste vahele või sõltub abi saamine liigselt kohaliku praktika eripäradest. Teenuse sihtrühma, sisu ja rakenduspõhimõtete selgem määratlemine loob paremad eeldused teenuste omavaheliseks põimumiseks (sh tugisikuteenusega) ning perede toetamiseks viisil, mis arvestab nii lapse arenguvajadusi kui ka pere tegelikku olukorda.

Sotsiaalministeerium peab EPIKoja sisendit oluliseks ning näeb huvikaitseorganisatsioonide rolli keskse partnerina nii teenusedisaini protsessis kui edasistes aruteludes. Teenusedisaini protsessi korraldab ja koordineerib Sotsiaalkindlustusamet, kes võtab edasiste sammude osas EPIKojaga eraldi ühendust. Eelduslikult algab protsess käesoleva aasta sügisel, täpsem ajakava selgub koostöös Sotsiaalkindlustusametiga.

6) Omavalitsuste koostöö soodustamine teenuste ühisel pakkumisel

Omavalitsuste omavahelist koostööd teenuste planeerimisel ja arendamisel toetab kooskõlastamisel olev rahvatervishoiu seaduse muutmise seaduse eelnõuga loodav koostöökogude süsteem maakonna tasandil. Samuti oleme Euroopa Liidu 2028+ rahastusprogrammist kavandanud meetmeid kohalike omavalitsuste koostöö soodustamiseks teenuste osutamisel. Programm on hetkel veel väljatöötamise etapis.

Täna veelkord ettepanekute eest. Mitmed lahendused on Sotsiaalministeeriumis töös. Järjepidevuse hoidmiseks teen ettepaneku kohtuda tugiisikuteenuse arendamise küsimuses veelkord näiteks käesoleva aasta sügisel kaasates ka teisi osapooli (sh ELVL, Sotsiaalkindlustusamet, Tööinspeksioon) ja hinnata lahenduste elluviimise seisu ning kavandada vajadusel järgnevaid tegevusi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Sirlis Sõmer-Kull
hoolekandeteenuste poliitika juht

Sirlis Sõmer-Kull
sirlis.somer-kull@sm.ee